

UZUMNI NAVLARINI BIOMETRIK KUZATUVLAR NATIJALARINI ANIQLASH

Matmusayeva Gulmirahon Aribqizi, Nabiyev Ulug'bek Shuxratjon o'g'li

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalari instituti "Intensiv sabzavotchilik, bog'dorchilik uzumchilik va issiqxona xo'jaliklari" kafedrasida magistri

Toxirjonova Fotima, Toxirjonova Zuxra

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti, Mevachilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi, talabasi

Anatatsiya: Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida, jumladan uzumchilikda yangi texnologiyalarni qo'llash bo'yicha Sharqiy Osiyo mamlakatlarida meva-uzum saqlashning qadimiy usullari bilan birga zamonaviy texnologiyalar bilan birgalikda, yangi texnika va texnologiyalar asosida zamonaviy hom ashyolardan tayyorlangan o'rovchi materiallardan keng foydalanish tartib qoidalari va ularning mahsulot sifati hamda boshqa ko'rsatkichlariga ta'sirini o'rganish borasida ilmiy tadqiqot ishlari olib borilmoqda.

Kalit so'zlar: kishmish, so'g'diyonauzum, xom-ashyo, sifat ko'rsatkich, fizik, kimyoviy, nav, ximoya qopchalari, vegetatsiya davri, shingil.

Bugungi kunda halq xo'jaligining boshqa sohalarida kabi uzumchilikda yangi texnologiyalarni qo'llash bo'yicha Sharqiy Osiyo mamlakatlarida meva-uzum saqlashning qadimiy usullari bilan birga zamonaviy texnologiyalar bilan birgalikda, yangi texnika va texnologiyalar asosida zamonaviy hom ashyolardan tayyorlangan o'rovchi materiallardan keng foydalanish tartib qoidalari va ularning mahsulot sifati hamda boshqa ko'rsatkichlariga ta'sirini o'rganish borasida ilmiy tadqiqot ishlari olib borilmoqda.

Shunday ekan nafaqat bizning mamlakatimizda bundan tashqari dunyoning yetakchi mamlakatlarida yetishtirilgan mahsulotlarning sifat ko'rsatkichlariga katta e'tibor berilmoqda Biz tomonimizdan o'tkazilayotgan ilmiy tadqiqotlar uzumning urug'siz navlarini sifatli quritish texnologiyalariga asoslangan. Uzum mevalarini qayta ishlab turli mahsulotlar tayyorlashda xom ashyolar sifatning ahamiyati muhim rol o'ynaydi.

Mutaxassislar fikrlariga ko'ra, quritilayotgan mahsulotlarning fizik va kimyoviy tarkiblari, shu bilan birga ularning shakli, o'lchamlari, sortirovkalashdagi chiqitlarini minimallashtirilgan holda qabul qilish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Uzumning So'g'diyona va Qora kishmish navlarida yoppasiga gullash fazasidan o'tgach, har bir navdan 20 ta shingili oq qog'oz qopchalar bilan, 20 ta shingili sariq qog'ozli qopchalar bilan, 20 ta shingili yashil qog'ozli qopchalar bilan va 20 ta shingili bir qavatli oq rangdagi polietilen bir tomoni qog'oz qopchalar bilan himoyalandi, jami 80 ta shingillar, nazorat sifatida esa qopchalar bilan himoyalangan 80 ta uzum boshlari taqqoslanib, Biometrik kuzatuvlar o'rganildi, xamda buning natijalari jadvallar asosida asoslab berildi.

BIOMETRIK KUZATUVLAR TARTIBI VA KOIDALARI

Navlar	Ulchovlar uzum mevasi bo'yicha	1 namuna				
		1	2	3	4	5
Sug'diyona	Uzum donining Eni sm.	1.7	1.8	1.5	1.4	1.5
	Buyi sm.	1.7	2.6	2.0	1.9	1.9
	Bir bosh uzum uzunligi	27	26	24	24	20
	KMM %	13.5	10.9	12.0	8.3	13.3
	Qattiqligi	normalxolatda	normalxolatda	normalxolatda	normalxolatda	normalxolatda
	rN	3.23	3.25	3.20	3.19	3.22
	Nitrat miqdori	30kichik	30kichik	30kichik	30kichik	30kichik
Qora kishmish	Uzum donining Eni sm.	1.0	1.4	1.1	1.4	1.0
	Buyi sm.	1.0	1.5	1.3	1.5	1.4
	Bir bosh uzum uzunligi	25	26	24	24	26
	KMM %	14.2	14.1	8.8	10.5	10.0
	Qattiqligi	normalxolatda	normalxolatda	normalxolatda	normalxolatda	normalxolatda
	rN	3.20	3.18	3.22	3.02	3.0
	Nitrat miqdori %	30kichik	30kichik	30kichik	30kichik	30kichik

Xulosa qilib aytganda, yuqorida ko'rsatilgan tadqiqotlar natijasida keltirilgan va tahlil qilinayotgan ma'lumotlar hamda adabiyotlar tahlilidan ko'rinadiki, uzum g'ujumlarini rivojlanishida ma'lumotlarning ham o'ziga xos ta'sirini bir qator aytib o'tish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bo'riyev X. CH, Jo'raev R. J, Alimov O. A. «Meva – sabzavotlarni saqlash va ularga dastlabki ishlov berish». Toshkent: «Mehnat», 2002.
2. Mahmudov G'. Zamonaviy uzumchilik asoslari. Qo'llanma –Toshkent -2020 178-181 b.
3. A.SH.Azizov., B.A.Abdusattorov Study of the effect of different grape guard sheets for the storage of "toyfi" variety of grape Scopus. Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems, 12 (7 Special Issue), pp.2189-2194.

4. A.SH.Azizov., B.A.Abdusattorov Qualitative Organizing of Storage Process of Table Grape Varieties by Using Grape Guard Sheets in Cold Storage Scopus. International Journal of Advanced Science and Technology Australia ISSN: 2005-4238 IJAST Vol. 29, No. 11s, (2020), pp. 1943-1948 ijast@sersc.org
5. Abdullaev, R.M., Mirzaev, M.M., Nabiyev, U.YA., Abror (2013) Uzum yetishtirish va mayiz quritishning zamonaviy texnologiyasi. Toshkent: Sharq-Nashriyoti-Matbaa Aktsiyadorlik Kompaniyasi 113-116
6. Temurov, SH (2002) Uzumchilik. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi Davlat Ilmiy Nashriyoti. Toshkent. 60-63 b

